

## Suomen yliopistokirjastojen neuvoston kokous 12.5.2006

Kokouspaikka: Turun kauppakorkeakoulu

Puheenjohtaja: Ari Muhonen, Teknillisen korkeakoulun kirjasto

Sihteeri: Helena Mattila, Kansalliskirjasto

Jäsenet: <http://www.lib.helsinki.fi/kirjastoala/neuvosto/toiminta/jasenet.htm>

Poissa: Kaija Sipilä, Heli Mylly, Kai Ekholm, Eeva-Liisa Lehtonen, Maria Schröder, Matti Hjerppe, Pirjo Rajakiili, Sinikka Perttula, Tuulikki Nurminen (osan aikaa - tilalla Anja Sundvall). Reino Lipponen (tilalla Kari Tiainen).

Ulkopuoliset osallistujat: Juha Hakala, Kristiina Hormia-Poutanen, Esa-Pekka Keskitalo (Kokoelmakartta-hankkeen osuus), Harri Ahonen (Kokoelmakartta-hankkeen osuus).

### 1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen.

### 2. Kokoelmakarttahankkeen pysyvä organisointi

Uusi Kokoelmakarttahankkeen suunnittelija Harri Ahonen esittäytyi. Hän siirtyy hankkeeseen joustavasti tehden siirtymävaiheessa jonkin aikaa töitä sekä nykyiseen siviilipalvelutehtäväänsä että Kokoelmakarttahankkeeseen. Kokopäiväisenä hän pystyy työskentelemään elo-syyskuusta 2006 lähtien.

Vuokko Palonen kertoi Kokoelmakartan hyödyistä (mm. kokoelmien näkyvyyden kasvu portaaliympäristössä, kokoelmapalvelujen kehittämistarpeiden huomaaminen, faktatiedon saanti tulosneuvotteluihin).

Esa-Pekka Keskitalo esitteli kolme eri vaihtoehtoa pysyvän organisoinnin ratkaisuksi (ks. liite 1: [http://www.lib.helsinki.fi/kirjastoala/neuvosto/muistiot/2006/kokkartta\\_org.pdf](http://www.lib.helsinki.fi/kirjastoala/neuvosto/muistiot/2006/kokkartta_org.pdf)).

Neuvosto kannatti työvaliokunnan ja erikoiskirjastojen tapaan vaihtoehtoa yksi, jonka mukaan yliopisto- ja erikoiskirjastot rahoittaisivat ¼ työvuotta koordinoititehtävään. Kansalliskirjasto koordinoisi Kokoelmakartan kehittämistä ja liittäisi työn mahdollisuuksien mukaan johonkin toiseen tehtävään, josta tulee ¾ työvuotta, tai vaihtoehtoisesti palkkaisi osa-aikaisen työntekijän.

Neuvosto halusi lisätietoja teknisistä ratkaisuista sekä ¼ työpanoksen organisoinnista. Juha Hakala kertoi, että Ex Libris on lupautunut implementoimaan kokoelman kuvailun määritelmän mukaiset kuvailukentät osaksi Metalib-portaaliohjelmistoa (Nelli-portaali). Nelliin kautta kokoelmatiedot on tarkoitus saada suurelle yleisölle näkyviin. EnCompass-järjestelmää käytetään tietueiden säilömiseen standardimuodossa. Hakalan mukaan data on siirrettävissä olomuodosta toiseen, joten ratkaisuun ei sisälly riskiä. Hän totesi, että ¼:n työpanos todennäköisesti organisoitaisiin siten, että tehtävä olisi osa Kansalliskirjaston tietokantapalveluissa työskentelevän henkilön toimenkuvaa. Hän lisäsi, että eniten työtä tulevaisuudessa aiheuttanee uusien kirjastojen mukaantulo ja että kirjastojen oma työpanos osana Kokoelmakarttaa on huomattava.

Kokoelmakartta nähtiin kokouksessa luonteeltaan Kansalliskirjastolle kuuluvana kansallisena tehtävänä, jota ei ole saatu mahdutettua Kansalliskirjaston budjettiin. Yleisesti 600 euron vuosihinta koettiin varsin kohtuulliseksi. Yliopistokirjastot olivat jossain määrin huolissaan siitä, että heillä maksetetaan kehittämistyö, jos myöhemmin liittyvät pääsevät osaksi Kokoelmakarttaa halvemmalla. Toivottiin, että

yliopistokirjastot pääsisivät hyötymään joissain muissa projekteista toisten valmistelusta. Hinnan määräytymisestä kirjastokohtaisesti keskusteltiin. Todettiin, että hinnan määräytymisestä pitää sopia vielä tarkemmin. Toivottiin, että tällaiset maksut eivät muodostu käytännöksi.

Neuvosto päätti, että hankerahan loputtua (raha riittänee syksyyn 2007), kokeillaan kolmen vuoden ajan Kokoelmakartan rahoittamisessa ensimmäisen vaihtoehdon mukaista maksullista mallia. Yksittäisten kirjastojen mukaantulo ja hinnan määräytyminen sekä muut yksityiskohdat selvitetään ennen maksullisen sopimuskauden alkua. Nykyinen ohjausryhmä jatkaa hankerahojen päättymiseen saakka, jonka jälkeen vastuu siirtyy Kansalliskirjastolle. Kansalliskirjasto nimittää ohjausryhmän, joka koostuu eri osapuolten edustajista. Tilannetta tarkastellaan uudelleen maksullisen sopimuskauden päättyttyä.

Todettiin, että sisällönkuvaustilannetta pitäisi miettiä eri hankkeessa. Uutta hanketta ei kuitenkaan vielä tässä vaiheessa perustettu.

### 3. Informaatiolukutaidon kehittämishankkeen pysyvä organisointiratkaisu

Kaisa Sinikara kertoi informaatiolukutaidon kehittämishankkeen tilanteesta (ks. liite 2: <http://www.lib.helsinki.fi/kirjastoala/neuvosto/muistiot/2006/1205bneuvostoL.pdf>). Kolmivuotinen hanke päättyy tänä vuonna. Hanke pitää päätösseminaarin 3.11.2006 ja valmistaa julkaisun, joka on muodoltaan loppuraportti tai oppikirja. Hankkeen nykyinen suunnittelija siirtyy toisiin tehtäviin elokuun alussa. Ennen neuvoston kokousta oli kysytty yhdyshenkilöverkoston mielipidettä. Yhdyshenkilöiden mielestä toiminta on hyödyllistä ja vaatii koordinoitua. Todettiin tärkeimmäksi saada hankkeen loppuajaksi henkilö, joka tuntee asian entuudestaan. Työaika sovitaan hänen kanssaan ja sen mukaan ratkaistaan hankkeen lopullinen kesto. Uuden suunnittelijan tehtävänä olisi viedä hankemuotoinen toiminta päätökseen sekä tehdä esitys siitä, miten toiminta voitaisiin organisoida verkostomaisesti ilman erillisesti laskutettavia kustannuksia.

### 4. Visio

Strategiaryhmällä oli kaksi visioehdotusta, joista molemmat saivat kannatusta. Ensimmäistä iskulausemuotoista visioehdotusta Suomen yliopistokirjastojen neuvostosta Suomen yliopistokirjastoksi osa vastusti hyvin voimakkaasti yliopistokirjastojen ja yliopistojen autonomiaan puuttumisena. Kannattaneiden näkökulmasta toimiminen asiakkaan suuntaan Suomen yliopistokirjastona tai jopa Suomen Korkeakoulukirjastona katsottiin hyväksi palveluksi.

Toinen visioehdotus lähti nykyisestä toiminnasta:

- Suomen yliopistokirjastojen neuvosto on kilpailukykyisen ja laadukkaan tulevaisuuden tekijä: yliopistokirjastojen yhteistyön ja yhteisten rakenteiden kehittäjä, yhteiskunnallinen vaikuttaja ja edunvalvoja.

Kokouksessa esitettiin seuraavia muutostoiveita:

- kansainvälisyysnäkökulma mukaan
- yhteisten rakenteiden kehittämisen sijaan muotoilu yhteisten toimintatapojen kehittäminen, toiminta entistä paremmin verkostona (osa kannatti nykyistä sanamuotoa)
- iskulauseenomaisuutta visioon.

## 5. Päämäärät

Strategiaryhmä oli muotoillut seuraavat päämäärät:

- Päätöksentekorakenteiden selvittäminen, kirkastaminen ja uudistaminen (<- laadun ja kustannustehokkuuden kehittäminen).
- Suomen yliopistokirjastojen neuvoston arvojen ja perustehtävän selkiyttäminen
- Yliopistokirjastojen edunvalvonta
- Prosessien kehittäminen (järjestelmät, hanke- ja palvelutoiminta, viestintä, kansainvälistyminen)

Keskustelun tuloksena muotoiltiin seuraavat päämäärät:

- Yliopistokirjastojen aseman ja vaikuttavuuden vahvistaminen ja hyvä julkisuuskuva.
- Prosessien kehittäminen (kirjastot tutkimusinfrastruktuurina, päätöksentekorakenteet, verkostomainen toimintatapa)
- Palvelutoiminnan/-valmiuksien kehittäminen (kustannustehokkuus, yhteiset palvelut, tiedonsaannin edistäminen, julkaisuarkistot, julkaisu-toiminta)

Osa kokoukseen osallistujista oli voimakkaasti sitä mieltä, että nykyisillä rakenteilla ei voida kehittää toimintaa – osa taas sitä mieltä, että määrittelemällä selkeämmin verkostomaisen toiminnan toimintatavat voidaan. Todettiin, että päämääristä puuttuu täysin uudenlaiset palvelut, jotka yliopistokirjastot voisivat tuottaa.

## 6. Kriittiset menestystekijät

Strategiaryhmä oli muotoillut seuraavat kriittiset menestystekijät:

- Yhteisen tahtotilan löytyminen ja sitoutuminen siihen.
- Selkeät ja tiedostetut päätöksentekorakenteet.
- Toimivat suhteet ja yhteiset näkemykset kehittämisen linjoista kumppanien kanssa.
- Asiakasryhmien tuntemus, sitouttaminen ja tuki.
- Resurssien kohdentaminen yhteisiin hankkeisiin.

Kokouksessa tulivat esiin seuraavat muutostoiveet:

Toivottiin puhuttavan kriittisten menestystekijöiden yhteydessä yhteisen tahtotilan vahvistamisesta, verkostomaisen toiminnan kehittämisestä, prosessien osaamisesta ja johtamisesta, tyytyväisistä asiakkaista. Lisäksi keskusteltiin puheenjohtajan valtuuksista sekä mahdollisesti puheenjohtajalle yhteisesti resursoitavasta työajasta.

## 7. Hankeideat 2007-2012

Strategiaryhmä oli muotoillut seuraavat hankeideat:

- Rakenteellisen kehittämisen uudistushanke
- Prosessien yhtenäistäminen ja benchmarkkaus kansainvälisesti muun muassa yhteisten tietojärjestelmien rakentamisen pohjaksi.

Osa toivoi ilmaisua prosessien kehittäminen prosessien yhtenäistämisen sijaan, joskin myös yhtenäistämisilmaisulla oli kannattajansa (esimerkiksi sisällönkuvaailun yhtenäistäminen).

Kokouksessa tuli esiin seuraavia ideoita:

- yhteinen koulutus prosessikuvausten tekoon – kouluttajakoulutus
- kirjanhankintaprosessin kuvaus
- selvitys siitä, mitä kirjastot tekevät julkaisuarkistojen suhteen
- elektronisten tutkimusarkistojen pitkäaikaissäilytys ja autentikointi
- kirjasto 2.0 – radikaali kirjastojärjestelmä
- julkaisutoiminta
- osaamistarvekartta ja sen hyödyntäminen, osaamisen ylläpito
- Suomen ulkopuolinen yhteistyö, EU: n yhteinen kirjastokortti.

## 8. Neuvoston nimi ja logo

Nimi päätettiin säilyttää entisenlaisena ilman lyhennettä – samoin logo. Keskusteltiin osoitteesta [www.yliopistokirjastot.fi](http://www.yliopistokirjastot.fi) sekä nimen käytöstä suomenkielisenä ilman etuliitettä Suomen, mutta näistä ei tehty päätöstä.

## 9. Aikatauluasiat

Seuraava yliopistokirjastojen neuvoston kokous pidetään torstaina 9.11.2006 klo 9.55-16.00 Oulussa

## 10. Muita asioita

FinElibin ohjausryhmään ollaan etsimässä uutta puheenjohtajaa. Kristiina Hormia-Poutaselle voi esittää ehdokkaita.

Nimettiin työvaliokunta kymmenvuotisjuhlatoimikunnaksi.

Esko Ala-Peijari kertoi laitteistoprojektin kuulumisina muun muassa sen, että uutta konetta tuskin saadaan ennen vuodenvaihdetta. CSC:ltä pyydetään alustava ehdotus ylläpidon kustannuksista.

## 11. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen

Vakuudeksi

Helena Mattila